

En spruta i magen – förändrade livet

Jag har, liksom så många andra män, fått bära ordet prostatacancer som en tyst följeslagare. I årtal har den funnits där, som en skugga i utkanten av livet, men jag har lyckats hålla den i schack med mediciner. Det har varit en kamp, men en hanterbar sådan — tills nyligen.

Vid mitt senaste rutinbesök hos läkaren lade han handen på min axel och sa att prostatan hade hårdnat. Orden var sakliga, men bar en underton jag inte kunde missa. Behandlingen skulle ändras. Nu väntade en spruta i magen var sjätte månad. Det var så mycket jag fick veta. Ingen information om eventuella biverkningar. Jag var inte beredd på vad som skulle komma.

Läste senare vad han skrivit om mig i journalen. *”Kognitivt som alltid pigg, vital, kan med hjälp resa sig från permobilen. Prostatan hård, oregelbunden, oöm, infiltrerande.”*

Efter den första sprutan drogs ridån undan. Kroppen reagerade våldsamt. Det som följde var inte bara en biverkning — det var en nära-döden upplevelse.

Det tog tre månader innan jag började känna igen mig själv igen. Sakta, som om jag steg upp ur ett djupt vatten, återvände mitt mentala jag. Tankarna klarnade, minnet bar mig igen, och jag kunde börja se världen i färg.

Men kroppen, den var inte densamma. Något hade förändrats i grunden. Det fysiska livet hade fått nya villkor, nya begränsningar, nya sårbarheter. Och det är om detta — om vad som händer när kroppen sviker men viljan står kvar, — som jag vill berätta.

Jag bodde i en lägenhet och klarade mig i stort sett själv. Hemtjänsten kom vid måltiderna, och det fungerade. Livet var inte enkelt, men det var mitt. Jag hade mina rutiner, mina tankar, min vardag.

Men efter några dagar började sprutans effekt göra sig påmind. Först som en svag förskjutning i balansen, som om golvet lutade en aning. Sedan som plötsliga fall. Kroppen gav vika utan förvarning. Jag föll omkull, gång på gång.

Hemtjänsten såg det hända. De hjälpte mig upp, tröstade, försökte förstå. Men efter ytterligare några fall fick de nog. De gjorde det enda rätta: de larmade ambulansen.

Jag minns sirenerna som ett avlägset eko, som om de tillhörde någon annans liv. Först kördes jag till Västerås lasarett, men redan samma dag skickades jag vidare till Köpings sjukhus. Där blev jag kvar i tio dagar. Tio

dagar som inte bara handlade om att behandla biverkningar — utan om att omdefiniera min tillvaro.

Dessa dagar förändrade mig. De tog något ifrån mig, men de gav mig också en ny sorts klarhet. Jag förstod att livet inte längre skulle vara detsamma. Att kroppen hade fått nya regler. Att jag stod inför en ny verklighet, vare sig jag ville eller inte.

Några axplock ur de cirka 120 journalanteckningarna från tiden i Köping:

- Hittades på golvet med blödande armbåge. (Hade haft otäcka mardrömmar!)
- Patienten ramlade vid 15-tiden. (Mardrömmar igen!)
- Svampinfektion i munnen.

Det är korta rader, torra konstateranden, men för mig är de som små fönster in i ett kaos jag knappt minns. De fångar ögonblick av förvirring, fall, smärta — men också hur kroppen och sinnet började glida isär. Jag läser dem nu som vittnesmål från en tid då jag inte längre var herre över min egen tillvaro. Jag kunde inte ens klia mig på näsan utan hjälp.

Efter tio dagar transporterades jag liggande till Äppelparkens äldreboende i Hallstahammar. Bara det — att transporteras liggande i en taxi — var en markering. Jag som tidigare varit "pigg och vital", låg nu som ett kolli på väg mot en ny fas i livet.

Det första som gjordes på Äppelparken var att ta hand om mina sår. De hade uppstått under min "vilda framfart", som någon uttryckte det. Men det var ingen framfart. Det var en kropp i upplösning, ett sinne som försökte förstå vad som hänt.

Den nya kroppen – och den nya verkligheten

Det tog tid innan jag förstod hur mycket jag förändrats. Den största fysiska förändringen var behovet av kontinensskydd, dygnet runt. Före sprutan hade jag inte behövt det alls. Det var en förlust av värdighet, av självständighet, av något djupt mänskligt.

Hur mitt mentala tillstånd egentligen var är svårare att bedöma. Jag minns fragment, känslor, skuggor. Men jag minns också känslan av att vara utlämnad. När du hamnar i en miljö där andra bestämmer över din kropp, din tid, dina behov — då är det lätt att känna sig liten. Och kanske är det så att just när du är gammal och försvarslös, då förlorar omgivningen lätt respekten för dig. Inte av illvilja, men av slentrian, av stress, av att du blir en i mängden.

"Gubbröra" – och en fråga som avslöjade mer än den som ställde den förstod

Innan allt detta hade jag skrivit en biografisk anekdot, Gubbröra. Några i personalen på Äppelparken läste den. Vid min avfärd till Strandgårdens äldreboende, där jag nu fått ett fast boende, frågade en av cheferna om jag nu skulle skriva om Äppelparken.

"Det vill du inte jag skall göra", svarade jag lugnt.

Det svaret bar mer än orden. Det bar erfarenhet, besvikelse, och en stilla markering om att jag sett mer än de kanske trodde.

Två journalrader – två världar

Efter besök av en läkare på Äppelparken står det i journalen:

"Kurt har många funderingar. Han blev dålig efter Enanton Depot Dual spruta mot prostatacancer. Har nu många funderingar kring sina diagnoser, utredningar och behandling, samt vad som hänt på sjukhuset."

Det är en beskrivning av en man som grubblar, som försöker förstå, som söker fotfäste.

En skarp kontrast till vad det en månad tidigare stod i en annan läkarjournal: *"Kognitivt som alltid pigg, vital, kan med hjälp resa sig från permobilen."*

Det är svårt att tänka sig två mer motsatta bilder av samma människa. Och ändå är båda sanna — var och en fångar ett ögonblick i en snabb och brutal förändring.

En läkare försöker förklara mina problem. "...Ditt asymtomatiska tillstånd, som alltså är en riskfaktor för att utveckla hematologiska sjukdomar men som inte är en sjukdom i sig, kallas för MIGUS och är inget du behöver oroa dig för..."

Från att ha klarat mig själv med lite hjälp befinner jag mig nu på ett äldreboende, helt beroende av andra för nästan allt. Det enda jag fortfarande kan göra på egen hand är att skriva detta – långsamt, mödosamt, med tummen som enda verktyg.

Att bli patient – på riktigt

Det är en sak att vara sjuk. Det är något helt annat att bli **omhändertagen**. När du inte längre kan göra något själv blir du en kropp som ska lyftas, tvättas, vändas, matas. Du blir ett schema, en punkt på en lista, ett klockslag.

Det är inte personalens fel. De gör sitt jobb. Men känslan av att förlora sin egen röst, sin egen rytm, sin egen värdighet – den är svår att bära.

Och samtidigt: jag lever. Jag tänker. Jag minns. Jag skriver. Det är min sista självständighet, och jag håller fast vid den.

Ett liv som krympt – men fortfarande är mitt

Det är märkligt hur snabbt man vänjer sig vid det nya normala. Hur kroppen, trots allt, försöker hitta en sorts vardag även i det begränsade. Men sorgen finns där, som en underton i allt.

Jag saknar att kunna resa mig. Jag saknar att kunna gå ut. Jag saknar att kunna vara den jag var innan sprutan. Men jag är fortfarande jag. Bara i en annan form.

Jag saknar att kunna resa mig.

Jag saknar att kunna gå ut.

Jag saknar att kunna vara den jag var innan sprutan.

Men jag är fortfarande jag. Bara i en annan form.

Strandgården i mars månad 2026.

Kurt Larsson